

ZDRUŽENJE NADZORNIKOV
SLOVENIJE

za učinkovito korporativno
upravljanje

Stališče ZNS

Vpliv pandemije COVID-19 na korporativno upravljanje

Ljubljana, 25. marec 2020 – Zdrúženje nadzornikov Slovenije (ZNS) ocenjuje, da bodo učinki razglasitve pandemije COVID-19 in s tem povezani vladni odloki o omejevanju gibanja posledično vplivali na korporativno upravljanje gospodarskih družb.

Velika verjetnost je, da bo prihajalo do zamud pri izvedbi skupščin gospodarskih družb in s tem povezano skupščinskega odločanja, določenih izzivov pri delovanju kolektivnih organov vodenja in nadzora. Na zaostrene razmere pa bi se morale vsebinsko prilagoditi tudi odločitve organov družb. Vladi RS predlagamo podaljšanje rokov za izvedbe skupščin delniških družb in podajamo priporočila družbam.

Drugo problematično področje v teh razmerah je sledenje določbam ZFPPIPP, ki določajo obveznosti in roke za začetek postopkov zaradi insolventnosti in odgovornost članov organov vodenja in nadzora družb za nepravočasno ukrepanje v primeru nastanka insolventnosti. Vladi RS predlagamo suspenz teh določb in omejitev odgovornosti za člane organov vodenja in nadzora.

Pomembno se bodo spremenili dnevni redi sej nadzornih svetov, ki naj bi nagovorili potrebne ukrepe uprav glede delovanja družbe v času pandemije in ocene posledic na poslovanje družbe. Potreben bo tudi nov razmislek glede oblikovanja delitve bilančnega dobička in dividendne politike. Vlada RS pa načrtuje znižanje plačil članom nadzornih svetov družb v večinski lasti države.

V nadaljevanju natančneje predstavljamo stališče ZNS glede vpliva pandemije COVID-19 na korporativno upravljanje po področjih:

1. Vpliv na organizacijo in izvedbo skupščin
2. Vpliv na začetek postopkov zaradi insolventnosti po ZFPPIPP

3. Vpliv na delo nadzornih svetov

1. Vpliv na organizacijo in izvedbo skupščin

ZNS opozarja, da bo v trenutnih razmerah prišlo do **zamikov v izvedbi skupščin delniških družb**, saj je veliko vprašanje izvedljivosti skupščin na daljavo oz. internetnih skupščin, ki zagotavljajo osnovne zakonske pogoje. Problem je **zakonski rok za izvedbo skupščin** do konca avgusta. Vladi RS predlagamo, da začasno odredi **podaljšanje roka za izvedbo skupščin do konca oktobra 2020**.

To bo pomenilo **zamike glede skupščinskega odločanja**, ki se med drugim lahko nanašajo na odločitve glede **razdelitve bilančnega dobička**, **imenovanja novih članov nadzornega sveta** ali **povečanja osnovnega kapitala iz naslova ZFPPIPP**. – Vladi RS predlagamo, da z začasnim interventnim zakonom uredi:

- da se za delniške družbe **mandati trenutnih organov podaljšajo do naslednje redne skupščine**, če skupščine ne bo mogoče izvesti v roku;
- **suspenz določb iz naslova ZFPPIPP**, ki se nanašajo na **začetke postopkov zaradi insolventnosti** in omejitev odgovornosti organov vodenja in nadzora, da v roku 1 meseca vložijo začetke teh postopkov;
- da za delniške družbe opredeli **možnost izvedbe skupščin brez fizične prisotnosti** ne glede na statutarne omejitve, če se zagotovijo ostali zakonski pogoji, ki pa **jih ni mogoče izpodbijati** zaradi formalnih in tehničnih razlogov internetne skupščine.

1.1 Ocena vpliva pandemije COVID-19 na organizacijo letošnjih skupščin gospodarskih družb

Izvedba skupščin s fizično prisotnostjo delničarjev/družbenikov v času trenutnih omejitev, vezanih na omejevanje socialnih stikov v povezavi z zaježitvijo širjenja COVID-19, ni mogoča. Ker delničarji na skupščini sprejemajo za družbo pomembne odločitve, predstavlja nezmožnost izvedbe skupščinskega odločanja vse bolj pomembno vprašanje. Trajanja ukrepov, vezanih na omejevanje socialnih stikov v Republiki Sloveniji, v tem trenutku ni mogoče oceniti, zato ZNS meni, da morajo Vlada RS in družbe razmisliti o alternativnih scenarijih izvedbe skupščin, tudi ob upoštevanju

skrajnega roka za izvedbo letnih skupščin.

Glede na v nadaljevanju predstavljeno ureditev izvedbe skupščin je problem manj pereč pri družbah z omejeno odgovornostjo, kjer sedanja zakonska ureditev že daje neposredno podlago za izvedbo skupščin na daljavo. Družbe z omejeno odgovornostjo imajo praviloma tudi manj družbenikov, zato je izvedba tovrstnih skupščin tudi tehnično manj zapletena.

Drugače velja za delniške družbe, kjer odsotnost ustrezne statutarne ureditve trenutno onemogoča izvedbo skupščin brez fizične prisotnosti delničarjev. Poleg tega je za izvedbo skupščin delniških družb potrebno zagotoviti elektronska orodja in platforme, ki zagotavljajo ugotavljanje identitete delničarjev ter varnega elektronskega komuniciranja ter so preizkušena in zanesljiva. Vprašanje je ali takšna orodja v Republiki Sloveniji v tem trenutku sploh obstajajo.

Začasna interventna sprememba zakonodaje je z vidika sprejemanja nujnih skupščinskih odločitev družb, kot npr. imenovanja članov nadzornih svetov/upravnih odborov zaradi poteka mandatov, spremembe osnovnega kapitala ob upoštevanju rokov iz ZFPPIPP, nenazadnje pa tudi zaradi odločitev o uporabi bilančnega dobička, zato nujna.

1.2 Zakonski okvir za izvedbo skupščin

Skladno z določili ZGD-1 skupščino delniške družbe skliče poslovodstvo v primerih, določenih z zakonom ali statutom, in takrat, ko je to v korist družbe. Če statut ne določa drugače, se skupščina izvede s fizično prisotnostjo delničarjev na sedežu družbe. Skupščine se lahko udeležijo delničarji, ki so imetniki delnic na zakonsko določeni presečni dan, oziroma njihovi pooblaščenici, ki se izkažejo z ustreznim pooblastilom. ZGD-1 dovoljuje, da avtonomna statutarne ureditev pogojuje udeležbo na skupščini s predhodno prijavo. Morebitno omogočanje izvedbe skupščine ali glasovanja na skupščini na daljavo in torej brez fizične prisotnosti delničarjev ZGD-1 prav tako prepušča statutarne ureditvi. Udeležba in glasovanje na skupščini sta v tem primeru lahko odvisna samo od zahtev in omejitev, ki so potrebne za ugotavljanje identitete delničarjev ter varnega elektronskega komuniciranja in do mere, sorazmerne za uresničitev tega cilja.

Tudi pri družbah z omejeno odgovornostjo skupščino sklicuje poslovodja. Za razliko od ureditve, ki velja za delniške družbe, ZGD-1 pri družbah z omejeno odgovornostjo, določa, da lahko vsi družbeniki s pisno izjavo sklenejo, da se skupščina ne opravi. V tem primeru družbeniki sporočijo svoje glasove poslovodji pisno, telefonsko,

telegramsko ali z uporabo podobnih tehničnih sredstev.

Izvedba letne skupščine je odvisna od siceršnjega finančnega koledarja družb in zakon v omenjeno odločitev družb ne posega. Ne glede na navedeno pa morajo družbe upoštevati, da mora zasedanje skupščine, na katerem skupščina odloča o uporabi bilančnega dobička in o razrešnici, biti v prvih osmih mesecih po koncu poslovnega leta.

1.3 Način izvedbe skupščin skladno z ZGD-1 in statutom družb

Ker ZGD-1 pri družbah z omejeno odgovornostjo izrecno opredeljuje zunaj skupščinsko odločanje, za takšen način odločanja ni potrebna posebna statutarne ureditev. Zunaj skupščinsko odločanje se tako v praksi pogosto uporablja pri družbah z omejeno odgovornostjo s tujimi delničarji, kjer se skupščinsko odločanje izvede po elektronski pošti.

Pri delniških družbah ZGD-1 v skladu z Direktivo 2007/36/ES daje podlago za skupščinsko odločanje na daljavo, nadaljnja izpeljava navedenega postopka pa je v celoti odvisna od avtonomne statutarne ureditve delniških družb. Vendar delniške družbe zakonskega pooblastila za ureditev izvedbe skupščine ali glasovanja na njej s pomočjo elektronskih sredstev brez fizične prisotnosti praviloma (do sedaj) niso izkoristile.

1.4 Predlog ukrepov in priporočila družbam

Na tej podlagi je ZNS oblikovalo predlog Vladi RS za spremembo ZGD-1 glede možnosti izvedbe skupščin na daljavo ter časovnega okvira za organizacijo skupščin in priporočila družbam glede omenjenih vprašanj.

PREDLOG VLADI RS

ZNS predlaga Vladi RS, da s sprejemom ustreznega interventnega zakona po vzoru drugih evropskih držav uredi problematiko korporativnega upravljanja v času trajanja ukrepov, vezanih na obvladovanje širjenja COVID-19, in sicer na način, ki bo za čas trajanja navedenih ukrepov družbam omogočal stabilno korporativno upravljanje in poslovanje. V sklopu tega predlagamo naslednje rešitve:

1. Ne glede na določbe ZGD-1 lahko delniške družbe letne skupščine v letu 2020 izvedejo do konca oktobra 2020. Vsi roki za potrditev letnega poročila in

sprejem ostalih sklepov se prilagodijo tem rokom. Če se omeji ali celo preneha delo notarjev, se vse skupščine prestavi na čas po epidemiji. Predlagamo, da se zagotovi delo notarjev v nujnih zadevah, kamor se vključi tudi izvedbe skupščin družb.

2. V primeru, da so mandati organov družb vezani na skupščinske sklepe, pa teh ni možno izvesti, se mandati trenutnih organov podaljšajo do naslednje redne skupščine.
3. Delničarji/družbeniki (oziroma njihovi pooblaščenici) se ne glede na statutarne določbe v letu 2020 lahko udeležijo skupščine in glasujejo na njej brez njihove fizične prisotnosti na skupščini na kateri koli način, ki zagotavlja ugotavljanje identitete udeležencev skupščine in varno komuniciranje (npr. preko prenosa skupščine v realnem času, dvosmerne komunikacije v realnem času, ki delničarjem omogoči, da nagovorijo skupščino z oddaljene lokacije), če tako določa sklic skupščine.
4. Družbe v sklicu skupščine opredelijo podroben način izvedbe in postopek izvedbe skupščine brez fizične prisotnosti delničarjev, vključno z zahtevami in omejitvami, ki bodo veljale za ugotavljanje identitete delničarjev ter varno elektronsko komuniciranje.
5. Na skupščini, ki se izvede brez fizične prisotnosti delničarjev, se zagotovi prisotnost notarja in ostalih organov skupščine ter članov organov vodenja in nadzora na smiselno enak način, kot to velja za udeležbo delničarjev.
6. Sklicane in izvedene internetne skupščine ni mogoče izpodbijati iz formalnih in tehničnih razlogov internetne skupščine. To velja tako za neskladnost sklica s statutom družbe, kot tudi za napake oziroma omejitve pri komuniciranju z delničarji na sami skupščini in omejitve informiranja delničarjev.
7. Družbe, ki so sklic skupščine objavile pred uveljavitvijo spremenjenih možnosti izvedbe skupščin, lahko sklic skupščine, ne glede na siceršnja pravila o preklicu skupščin, spremenijo najkasneje 14 (štirinajst) dni pred predvidenim zasedanjem skupščine, in sicer z obvestilom delničarjem/družbenikom o spremenjenem načinu izvedbe skupščine, objavljenim na enak način, kot je bil objavljen prvoten sklic skupščine.

PRIPOROČILA DRUŽBAM

ZNS priporoča družbam, da tekoče spremljajo odločitve Vlade RS glede obvladovanja širjenja COVID-19 in temu prilagodijo svoje nadaljnje odločitve, vezane na izvedbo skupščin.

Družbe, ki so skupščine že sklicale oziroma imajo v svojih finančnih koledarjih predviden sklic skupščine v obdobju, v katerem bodo, glede na razumna predvidevanja v tem trenutku, veljale omejitve, vezane na COVID-19, naj pravočasno razmislijo o morebitnem preklicu oziroma preložitvi skupščine na kasnejše obdobje oziroma uskladitvi skupščinskega odločanja z morebitnimi interventnimi spremembami zakonodaje tega področja.

Družbe naj se pri odločanju o preložitvah skupščin na obdobja po prenehanju veljavnosti ukrepov, vezanih na zaježitev širjenja COVID-19, vedejo preudarno, saj bi prevelika koncentracija skupščin v krajšem časovnem obdobju utegnila nekaterim delničarjem/družbenikom povzročiti probleme.

Pri preložitvah skupščin na kasnejša obdobja po prenehanju veljavnosti ukrepov, vezanih na zaježitev širjenja COVID-19, naj skupščine temeljito preučijo potrebe družbe, predvsem v luči morebitnih nujno potrebnih skupščinskih odločitev.

V vseh primerih naj družbe poskrbijo za tekoče, pravočasno in enakomerno obveščanje delničarjev/družbenikov in drugih zainteresiranih deležnikov.

ZNS priporoča družbam, da v luči predlaganih zakonskih sprememb temeljito preučijo možnosti izvedbe skupščin na daljavo in se ustrezno tehnično pripravijo na morebitne možnosti spremenjenega skupščinskega odločanja. O morebitni izvedbi skupščine brez fizične prisotnosti delničarjev/družbenikov naj družbe slednje pravočasno, jasno in pregledno obveščajo. V primeru morebitne izvedbe skupščin na daljavo naj družbe poskrbijo tudi za ustrezno podporo in pripravljenost za zagotavljanje delničarjeve pravice do obveščenosti.

2. Vpliv na začetek postopkov zaradi insolventnosti po ZFPPIPP

ZNS opozarja, da bi v trenutnih razmerah lahko v gospodarstvu prišlo do **domino efekta, zaradi insolventnosti družb**, saj državna pomoč družbam ne bo na voljo takoj. – Vladi RS predlagamo **suspenz določb ZFPPIPP in omejitev odgovornosti organov vodenja in nadzora, da v roku 1 meseca vložijo začetke postopkov zaradi insolventnosti**, da s tem omeji destruktivne učinke epidemije na likvidnost podjetij in kaskadne negativne učinke na celotno gospodarstvo.

Skladno s 33. členom ZFPPIPP velja, in nasprotni dokaz ni dovoljen, da je družba postala insolventna takrat, ko bi tak položaj družbe lahko ugotovilo poslovodstvo, če bi člani poslovodstva ravnali »s profesionalno skrbnostjo poslovnofinančne stroke in stroke upravljanja podjetij«. Glede na definicije v (npr. 11. členu in 14. členu) ZFPPIPP, bi v luči trenutnih razmer in tveganj skladno s poslovno-finančno stroko moralo veliko število družb zelo hitro ugotoviti insolventnost. Glede na resnost ekonomskih vplivov epidemije, kot jih napovedujejo strokovnjaki (zaradi motenj pri dobavah, ustavitve proizvodnje ali upadu povpraševanja pri naročnikih na ključnih trgih, ki jih bo nemogoče v celoti nadomestiti z znižanji stroškov), bodo mnoge družbe namreč zelo hitro izpolnile kriterije insolventnosti v zakonu.

Državne pomoči in ukrepi najverjetneje ne bodo v celoti na voljo v roku enega meseca. Število družb bo enostavno preveliko in postopki prekompleksni. Od trenutka ugotovitve insolventnosti pa družbe ne smejo prevzemati nobenih novih obveznosti, ki niso nujne za neposreden obstoj družbe in začeti postopke finančnih prestrukturiranj v enem mesecu.

To bi posledično povzročilo še insolventnost določenega števila družb, s katerimi te družbe poslujejo in domino efekt, ki bi lahko ogrozil gospodarstvo in celo finančni sistem. Zato je nujno po nemškem vzoru (po njih smo se namreč zgledovali tudi pri oblikovanju pravil o finančnem poslovanju) ukrepati, da se tak domino efekt prepreči.

PREDLOG VLADI RS

Vladi RS predlagamo, da suspendira uporabo določenih delov ZFPPIPP, in sicer vse določbe, ki določajo obveznosti in roke za začetek postopkov zaradi insolventnosti in omeji odgovornosti članov organov družb za nepravočasno ukrepanje v primeru nastanka insolventnosti. Cilj je omogočiti družbam, da se omeji destruktivne učinke

epidemije na likvidnostno situacijo in prepreči kaskadne negativne učinke na celotno gospodarstvo zaradi striktnih zahtev po začetku insolventnih postopkov v enem mesecu od takrat, ko organi družb vedo ali bi morali vedeti, da lahko pride do insolventnosti.

3. Vpliv na delo nadzornih svetov

ZNS opozarja:

- naj NS skupaj z upravami družb pri **oblikovanju predlogov za razdelitev bilančnega dobička** na letošnjih skupščinah upoštevajo spremenjene razmere in povečanja tveganja za poslovanje družb – ZNS priporoča **zadržanje dobičkov ali delov dobičkov in kasnejše izredne dividende**
- na upoštevanje omejitev gibanja (#ostanidoma) pri izvedbi sej NS in komisij – ZNS priporoča uporabo sodobnih informacijskih tehnologij za izvedbo sej
- naj NS od uprav družb zahtevajo **informacije in sprotno obveščanje o stanju v družbi** – ZNS priporoča **seznam prioritetnih informacij**, ki naj jih NS zahteva od uprave
- **znižanje prejemkov članov nadzornih svetov v državnih družbah** v večinski lasti, ki naj bi ga Vlada RS naložila SDH in DUTB, mora biti izvedeno skladno s pravili korporativnega upravljanja – ZNS priporoča, da se to uredi **s sklepi skupščin**, ki morajo biti **časovno omejeni za čas trajanja epidemije**.

3.1 Izvedba sej nadzornega sveta in komisij

Priporočamo izvedbo sej NS in komisij z uporabo sodobnih informacijskih tehnologij. Večina nadzornih svetov ima možnost takšne izvedbe sej že urejeno s poslovniki, drugi lahko spremembo poslovnika uredijo na dopisni seji.

Slovenski Kodeks upravljanja javnih delniških družb (načelo 12.5) priporoča: Nadzorni svet za razpošiljanje gradiv in sklice sej uporablja informacijsko tehnologijo. Če je to smotrno zaradi velikosti nadzornega sveta ali krajevne oddaljenosti članov, uporablja informacijsko tehnologijo tudi za izvedbo sej in glasovanje o predlogih sklepov. Družba zagotovi ustrezno zaščito in informacijsko varnost pri razpošiljanju gradiv članom nadzornega sveta, vključno s sodobnimi pristopi elektronskih platform za elektronsko sklicevanje sej, razpošiljanje gradiv, arhiv dokumentov in drugih aktov družbe oziroma nadzornega sveta.

3.2 Oblikovanje predloga za razdelitev bilančnega dobička

Nadzorni sveti skupaj z upravami družb naj pri oblikovanju predlogov za razdelitev bilančnega dobička na letošnjih skupščinah upoštevajo spremenjene razmere in povečanja tveganja za poslovanje družb. Priporoča se, da se dobiček ne razdeli ali pa se razdeli le delno. Uprave in nadzorni sveti lahko v drugi polovici leta še vedno predlagajo izplačili izrednih dividend, če bodo razmere v posameznih družbah to dopuščale.

3.3 Vprašanja nadzornih svetov upravam družb

Nadzorni sveti naj od uprav družb zahtevajo informacije in sprotno obveščanje o stanju v družbi, zlasti glede:

- zagotavljanja varnosti zaposlenih,
- ocene finančnih posledic in posledic, ki jih ima epidemija na poslovanje družbe,
- obvladovanja ključnih tveganj in načrtov za zagotovitev neprekinjenega poslovanja,
- seznama drugih ukrepov - primeroma razporeditev dela zaposlenih, upravljanje denarnih tokov, zagotavljanje nabavne verige, izpolnjevanje pogodbenih obveznosti, ustrezno notranje in zunanje komuniciranje ipd.

3.4 Znižanje plačil članom nadzornih svetov v družbah v večinski državni lasti

Vlada RS je v [Smernicah z naborom ukrepov za pripravo zakona #PKP1](#) z dne 23.3.2020 v okviru poglavja o znižanja sejin in plač in oprostitve plačil storitev distribucije opredelila tudi 30 odstotno znižanje vseh sejin in drugih denarnih nadomestil, ki jih prejema člani nadzornih svetov v gospodarskih družbah v neposredni in posredni večinski lasti države. Za uresničitev tega sklepa je Vlada RS zadolžila SDH in DUTB.

PRIPOROČILO ZNS

Znižanje plačil članom organov nadzora v družbah v večinski državni lasti, ki ga Vlada RS nalaga SDH in DUTB, mora biti izvedeno skladno s pravili korporativnega upravljanja, torej s sklepi skupščin, ki morajo biti časovno omejeni za čas trajanja epidemije.